

SZEMLE

J. VAN DER SCHAAR, Woordenboek van vòrnamen. Utrecht—Antwerpen, 1981. (Átdolgozott és bővített kiadás.) 375 lap.

A magyar személynévkutatók már régóta ismerik a hollandiai van der Schaar professzor nagy keresztnévszótárát, hiszen első kiadása 1964-ben jelent meg, s azóta még tizenegyszer látott napvilágot. A mostani, 12. kiadásra azért kell fölfigyelnünk, mert az eddig is igen gazdag anyag még bővebb lett, és a szótár szerkezeti fölépítése is megváltozott.

Nyugodtan állíthatom, hogy az általam ismert közel kétszáz keresztnévszótár közül van der Schaar könyve a legteljesebb összeállítás, és hallatlanul pontos, lelkiismeretes szerkesztése alig hagy kívánnivalót maga után — még az olyan kevésbé ismert és nehéz ortográfiájú nyelvek keresztnéveinek a bedolgozása esetén sem, mint amilyen például a magyar.

Lássuk először azonban a szótár fölépítését! Az első tizenegy és a 12. kiadás elé írt rövid előszó (7—8) után a bevezetésben a keresztnévek eredetéről, használatáról is ugyancsak röviden ^{szól} a szerző. A névdivatváltozást számadatokkal érzékelteti, s az 1980/81. évből a leggyakoribb 20–20 nevet egyenként is felsorolja egy hatezer elnevezést vizsgáló reprezentatív statisztika alapján.

A könyv igen fontos fejezete a Register (15—80), amelynek súlyát nemcsak terjedelme érzékelteti, hanem az a tény is, hogy a mostani kiadásban a kötet végéről a könyv elejére került. Meg is érdemli ezt a kiemelést, mert három apróbetűs hasábon tizennégy-tizenötezer névváltozatot tartalmaz. Ezután a kötetben használt rövidítések fölöldásai következnek (81—3).

A tulajdonképpeni szótár (85—368) a holland hivatalos nevek betűrendjében sorolja föl a szócikkeket, nem választva külön a férfi- és nőneveket, de rövidítéssel (m = férfinév, vr = nőnév) utal a nemek szerinti különbségekre. A címszónak választott névalak után hollandiai alakváltozatok (tájnyelveknél a vidék rövidítéses megnevezésével) és becenevek, majd az idegen nyelvi alakváltozatok következnek francia, olasz, spanyol, német, angol, dán magyar, lengyel, cseh, orosz, arab stb. sorrendben (a felsorolás rendje nem mindig következetes, néha fölcserélődnek a nyelvek, különösen a magyar és szláv nyelvek között).

A szócikk második bekezdésében a név etimológiai magyarázata, eredeti jelentésének megadása következik, majd a név martirológiumi, illetőleg bibliai viselőinek legfontosabb életrajzi adatai, névünnepei következnek. Kitér a szerző ebben a bekezdésben a névnek a történelemben, jelesebb szépirodalmi, képzőművészeti, zenei alkotásokban való előfordulására. Példamutatóan tömör szerkesztését és a nyomdatechnikai megoldások egyszerű, világos és közérthető alkalmazását külön ki kell emelni.

A források felsorolása (371—5) zárja a könyvet, s az új kiadás bővítettségét az is érzékelteti, hogy ez a forrásjegyzék háromszorosa az előző kiadásokénak.

Természetesen bennünket az érdekel, hogy a magyar névalakok és névváltozatok (becenevek milyen módon szerepelnek a műben, s milyen magyar forrásokból merített a szerző. Érdekes megjegyezni, hogy míg az előző kiadások forrásjegyzékében magyar adatokra csak Füredi és Csillag 1905-ben kiadott Francia—magyar szótára utalt, most bővült a jegyzék Hajdú Mihály, Magyar becézőnevek című könyvével, de a régi adatokat is fölhasználva kerülhettek be ilyen alakok: Andrassy, Bözske, Denes, Felic stb. Ezeknek a száma azonban elenyészően kevés, és a magyar alapnevek és becenevek ortográfiája többnyire pontos, kifogástalan. Bizonyára nagyon sokat fog jelenteni majd a jövőben Kálmán Béla, Nevek világa című könyvének angol kiadása, amely könyvben hozzáférhetővé teszi a magyar kutatások eredményeit, és az adatok pontosabb idézésére is lehetőséget ad. Elterjedésére és széleskörű ismertségére azonban úgy látszik még várnunk kell egy keveset.

HAJDÚ MIHÁLY